

DÉPARTEMENT
PROMOTION
DE L'ALYA

המחלקה
לעידוד
עלייה

תל אביב הקטנה ותל אביב הגדולה

שיעור של אבא אמנון

La ville et mon père Amnon Shloman

שלום חברים

שלום חברים

והפעם על העצים בשדרות רוטשילד שגדלו מהר .

לשדרות רוטשילד היה צריך להגיע וינסטון צ'רצ'יל שר המושבות של בריטניה אשר לימים הפך לראש

ממשלה . ראשי העיר ופרנסיה התרגשו מאד לבואו של הנכבד והחלו להעלות הצעות כיצד לארח אותו

חלק רצו שיבוא לגימנסיה הרצליה. שם ישמע קונצרט שיבצע על ידי תזמורת ומקהלה של התלמידים. היו כאלה שבקשו לקיים תחרות ומפגן סוסים עם פרשים עבריים , חלק חפצו שהמכבד יראה רקודים ישראלים , והיו כאלה שהציעו שישיר בעיר על מנת להראות לו כיצד תל אביב מתפתחת דיזנגוף בחר לקחת את האורח לבוליוור ע"ש הברון רוטשילד אשר קם כבררת מחדל מאחר ובמקום היה ואדי שאליו שפכו המריצנים (בעלי מריצות) את החול שפנה מישור השטח של אחזת בית .

ומאחר והחול היה תחוח ורך , פחדו התושבים לבנות במקום הזה בתים שמא יפלו , והחלט להקים את השדרה . במקור היה ארבה של השדרה 200 מטר בלבד עד

רח' נחלת בנימין שם היתה גם באר המים שנחפרה לעמק 15 מטר ובתחתיתה רשם עקיבא ויס את שמו. גם משכן הועד היה בצמוד לבאר.

השדרה התארכה עפ"י קצב התפתחות וגדילת העיר ונמתחת היום לאורך של 1700 מטרים עד בית הבימה .

מאחר ודיזנגוף רצה להרשים את צ'רצ'יל נתן הוראה לנסע למקוה ישראל שם ראה עצים עם ענפים וגבוהים , ביקש לכרות אותם ולהביאם לשדרה. בורות נחפרו וגזעי העצים הכנסו אליהם , כאלו עמדו כבר שנים.

הדחק וההמלה היו גדולים מפני שכל תושבי העיר רצו לראות את צ'רצ'יל מקרוב , ועקב דחיפות ומהומה העצים שהיו ללא שרשים החלו לפל זה אחר זה כמגדל קלפים .

צ'רצ'יל הפקח ראה והבין מיד את פשר נפילת העצים , חיך ואמר לדיזנגוף , ידידי ללא שרשים שום דבר לא יצליח .

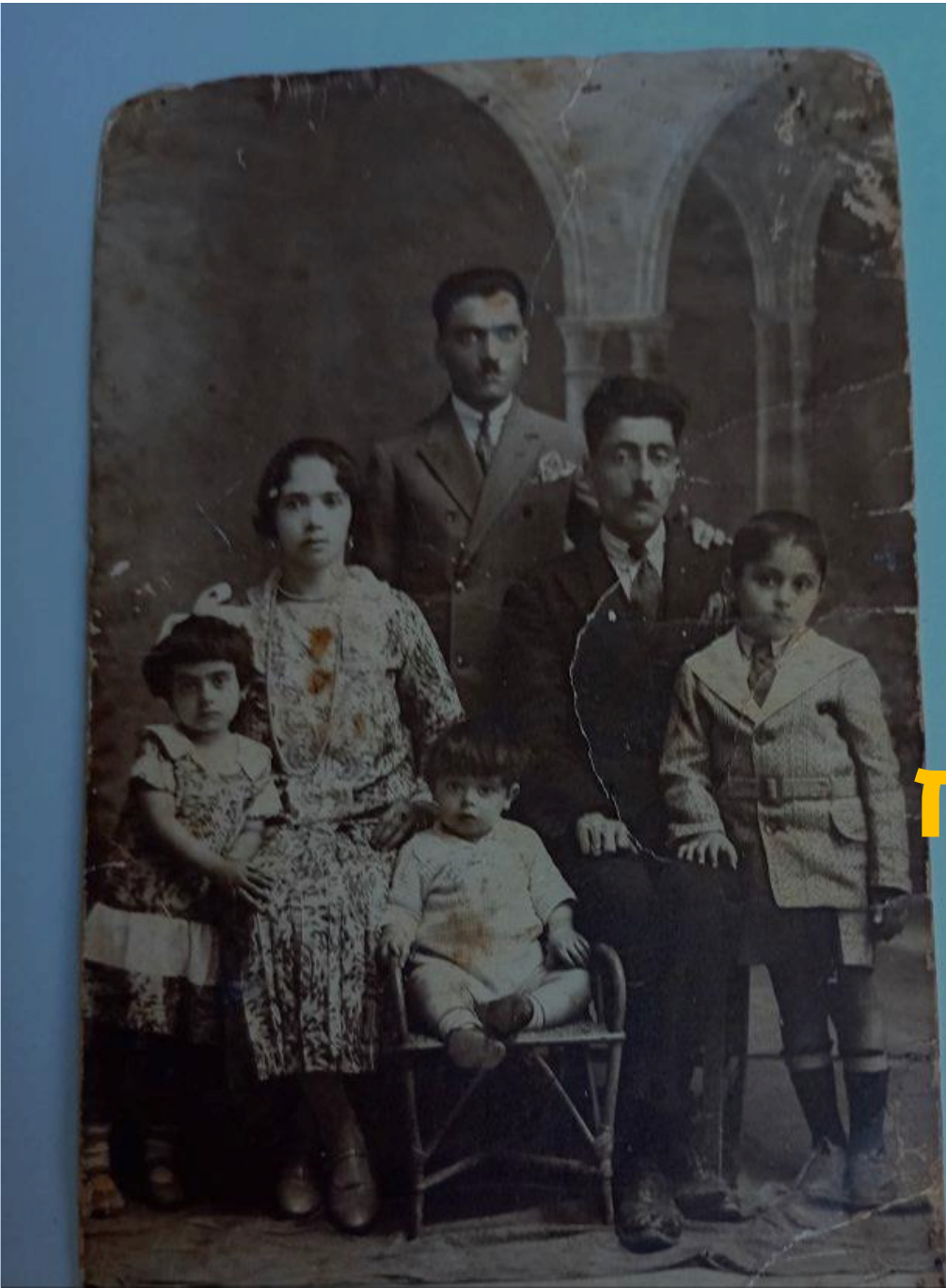
לאחר חזרתו של צ'רצ'יל לבריטניה , הורה דיזנגוף לסלק את העצים הכרותים , ובט"ו בשבט באו ילדי תל אביב ונטעו שתילי עצים לאורך השדרה , שאותם אפשר לראות בלי שהם יפלו.

אמנון.

תחנות

- שדרות רוטשילד
- נווה צדק
- קולנוע עדן, קולנוע זוהר
- שוק הכרמל
- נחלת בינימין
- סימטה פלונית ואלמונית
- הבימה
- שפת הים והטיר
- הרכבת
- יפו
- בית הכנסת
- נחל הירקון
- קיוסקים
- בית הפגודה
- בתי קפה קליפורניה ורוול
- זיכרונות
- אפילוג בין השמשות

אומרים שהיה פה שמח
לפני שנולדתי

נווה צדק

Enfance ילדות

בִּילְדוּתִי גֵרְנוּ בְּרֹחוֹב פִּינֶס 1 בְּשִׁכּוֹנַת נוֹה צֶדֶק וּבֵבִית זֶה הָיוּ גָּרִים
הֶרְבֵּה מִשְׁפָּחוֹת עִם חֲמִשָּׁה וְשִׁשָּׁה יְלָדִים, כָּל מִשְׁפָּחָה גָּרָה בְּחֶדֶר אֶחָד
לְכָל הַמִּשְׁפָּחוֹת יַחַד הָיוּ הַמִּטְבָּח הָאֲמִמְבִּטִּיה וְהַשְּׂרוּתִים מִשְׁתַּפִּים.

גַּן הַיְלָדִים שְׁלִי בְנוֹה צֶדֶק הָיָה בְּרֹחוֹב שְׂבָזִי. וְהִיְתָה בְּעֵיָה גְדוֹלָה
לְהִגִּיעַ לַגֵּן מִבֵּיתֵנוּ בְּרֹחוֹב פִּינֶס, מֵאַחֵר וְהָעֶרְבִים הָיוּ צוֹלְפִים מִמִּסְגָּד
חֶסֶן בֶּק שְׂבִמְנִשָּׁה (הַקְרוֹב לְבֵיתֵנוּ) עַל הָעוֹבְרִים וְשָׁבִים בְּרֹחוֹב
שְׁלָנוּ.

הַפֶּתָרוֹן שֶׁנַּעֲשָׂה הָיָה בַּפְּרִיצַת חֲרִים בְּקִירוֹת הַדִּירוֹת, מִכֵּיוָן שֶׁהַבָּתִּים
הָיוּ צְמוּדִים אֶחָד לַשְּׁנִי

וְכָךְ עָבְרָנוּ מִפְּרָצָה לַפְּרָצָה בְּתוֹךְ הַדִּירוֹת עַד שֶׁיִּצְאָנוּ מִטּוֹחַ רְאִיתָם
שֶׁל הַצִּלְפִּים,

עוֹד מִשְׁהוּ עַל אוֹתָהּ תְּקוּפָה, בְּזִמָּן מִלְחֶמַת הַשְּׁחָרוֹר עָבְרָנוּ לַגּוֹר
בֵּבִית שֶׁל סָבָא וְסִבָּתָא שְׁלִי לֵיד נוֹה צֶדֶק. סִבָּתָא שְׁלִי שְׁמָרָה עָלִי
וּפִתְאוּם נִשְׁמָעָה הָאֲזַעְקָה, סִבָּתָא חֲטָפָה אוֹתִי מֵהַסִּיר, וְרָצָה אֵתִי
לְמַקְלֵט צְבוּרִי בַּשְּׂדֵרוֹת רוֹטְשִׁילֵד, (אֲז בַּבָּתִּים לֹא הָיוּ אֲמָצְעֵי הַגָּנָה)

אגדה בחולות

מרכז באוהאוס

תל אביב בירה של תרבות

כאן המקום להיזכר בכמה בתי קולנוע מיתולוגיים כמו, תמר , מרכז , מתמיד , וזמיר, שבהם למדנו מהו סקס קולנוע זוהר , בו הוקרנו שני סרטים בכרטיס אחד, והייתה בו תופעה מיוחדת במינה, בקולנוע זה הייתם נכנסים לאולם והמסך מאחוריכם וחייב אני גם להזכיר את הסדרן ניסים בונופיל ז"ל שאיבד את שני בניו במלחמות ישראל, מבט אחד שלו עליך ואתה תקוע כמו מסמר. אלהמברה, נוגה , צליל , ששמותיהם היו אחרים בעבר גלרון , אילת, אביב, שהיו לנו ביפו. ודרום בשכונת התקווה .

קולנוע בית העם , אליו היינו מתפלחים, קולנוע גן רינה שהיה ללא גג , קולנוע ארגמן שגם הוא היה ללא גג, וסיסמתו הייתה, "בארגמן עשן כל הזמן", לקולנוע זה היינו הולכים כול השכונה משלמים 25 גרוש עבור כולם לסדרן "אלתר" ז"ל, ששם אותו בכיסו , ומכניס את כל הילדים , חופשי חופשי. שיזכה לגן עדן

היו עוד בתי קולנוע כמו אלנבי , מגדלור , ארמון דוד , אופיר , אוריון, מוגרבי וסטודיו , ירון, דן, פריז, פאר, הוד, גורדון, תכלת, שדרות, אסתר(שקרוי ע"ש אשתו של בעל הקולנוע) לימור בלונדון מיניסטור.

וכמובן מוגרבי , וקולנוע תל אביב המפואר , בן יהודה, צפון, דקל , שחף , מקסים , גת חן , תמוז , דרייב אין, וסינרמה, הרשימה ארוכה ולבטח שכחתי כמה מהם,

אבל אתרכז בקולנוע עדן שהיה הקולנוע הראשון

קולנוע עדן

הקולנוע הראשון בתל אביב

קולנוע עדן הוקם בשנת 1913 . בראשית מלחמת העולם הראשונה

סגרו השלטונות האוטומניים את הראינוע והחרימו את מכונת
ההקרנה

מאחר וחשדו כי בעזרת הגנרטור של הסינמה משדרים אותות לצי
צרפת ובריטניה , שהפגידו את יפו

הקולנוע נפתח מחדש רק לאחר הכבוש הבריטי של ארץ ישראל.

אספר לכם על דבר שקרה בקולנוע.

בתל אביב היה שוטר בשם לוריא שבקר בקולנוע בעת שלא היה
בתפקיד

ותזה בסרט , אז הסרטים היו ללא קול והיו מלווים בתזמורת.

סרט היה על משפחה הגונה שישבה בביתה ולבית התקרבו שלושה
שודדים

על מנת להתנכל ולשדוד את המשפחה.

רעש התזמורת גבר והפסנתרן מקיש בחזקה על הקלידים. המתח
גבר באולם

הקולנוע ולוריא השוטר שהיה ממשי מהפנט שולף את אקדחו ויורה
על השודדים.

המהומה הייתה גדולה והתזמורת והקהל החלו לברוח, והנה למחרת
מגלים 3 חרים של בדורים על המסך

שוק הכרמל

והפעם שוק הכרמל של פעם ודמויות ססגוניות סביבו. השוק נקרא על שם הרחוב בו הוא נמצא, הכרמל הוא השוק העירוני הראשון שנבנה בתל אביב

ראשיתו של השוק קשור לנסיעתו של ארתור רופין עם פריצת מלחמת העולם הראשונה לרוסיה רופין מכר מגרשים קטנים יחד עם מסמכים המעידים על רכישת קרקע בתל אביב בשנת 1917 בעת המהפכה ברוסיה הגיעו לארץ יהודים שאבדו את כל רכושם והונם, אך ביזם החזיקו בקושנים המעידים שרכשו את המגרשים. יהודים אלה פנו לראש העיר בדרישה כי יאפשר להם להקים על מגרשים אלה שוק. היתה התנגדות חריפה של התושבים שגרו בסמיכות למגרשים אלה מפיון שחששו שתפגע איכות חייהם עקב לכלוך ורעש.

מאיר דיזינגוף למרות ההתנגדויות, תמך בדרישות להקמת השוק וכך קם שוק הכרמל והיה.

אך בואו נעזב מעט את השוק חברים ונתרכז בכמה דמויות ססגוניות אשר בעבר פארו את הרחובות הסמוכים לשוק בשנות הששים והשבעים והיו מוכרים מרבלתם שם, ונעלמו עם הזמן עקב הקמת דוכנים לממפר עוגות, מתוקים למינם, וכמובן פנות קטנות לפאלפל ובורקס ואכל רחוב..

היה מוכר אחד שהיה צועק הלו הלו, ברצל, כי היה מוכר עסיס רמונים וענבים וכל אמא יודעת שהלו ברצל זה מיץ הרמונים וטוב לילדים.

בדוכן אחר מכרו בונבונירות ורחת לקום והמוכר צועק מרמאלד משבח. ועוד מהאווירה שהיתה, היה מוכר מטפחות שזעק, בליטה בליטה ואשתו היתה עוזרת לו ותפקידה היה לעשות רשם של קונה, הרי ידוע בשרואים מישהי קונה ומתעניינת בסחורה, היא נעלמת.

סימטה פלונית ואלמונית

סמטאות עם שם מוזר זה יוצאות מרחוב המלך ג'ורג' ושםם הגיע מריב שבין מאיר גיצל שפירא שהיה קבלן ועשיר מאוד בנה בכמה מקומות ובניהם הקים את שכונת שפירא

גיצל פנה למאיר דיזינגוף שהיה אז ראש העיר ת"א שיקרא את שם הסמטה בזה הוא גר עח שמו וסמטה נוספת בסמוך ע"ש אשתו.

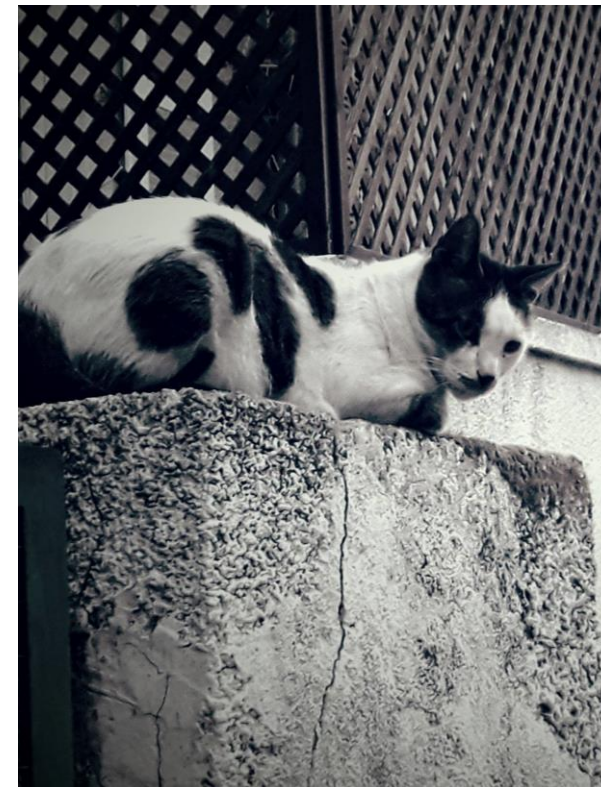
דיזינגוף לא הסכים וטען כי אינו קורא לרחובות בשםם של אנשים שעדיין חיים דבר שלא היה נכון במו לדגמא רחוב ביאליק אשר נתן עוד בחייו של המשורר הלאומי שגר אז ברחוב.

גיצל שפירא אים כי יספח את שכונת שפירא ליפו שהיתה אז עיריה בפני עצמה ואז את המסים ישלמו תושבי שכונת שפירא לעיריית יפו ותל אביב תפסיד.

הנכוח נמשך ואז החליטו בעירייה לקרוא שמות זמניים לשתי הסמטאות והם נקראו פלונית ואלמונית, עד אשר גיעו דיזינגוף ושפירא להסכמה.

לימים נפטרו השנים והסמטאות נשארו בעם השם הזמני

טבע בתל אביב

הבימה

בסוף שְׁדֵרוֹת רוֹטְשִׁילְד עוֹמֵד לוֹ בִּנְיָן הַתְּאָטְרוֹן הַבִּימָה אֲשֶׁר שָׁנָה אֶת פָּנָיו כְּכֹר מִסְפֵּר פְּעָמִים וְאוֹתָם עֲמוּדִים שְׂזָכְרָתִי נֶעֱלְמוּ וְאִינָם. בְּצֵדוֹ הָאֲחוֹרִי שֶׁל הַתְּאָטְרוֹן מְצוּי גֵן יַעֲקֹב בְּרוּחַב תֵּרֶס"ט הִיא שְׁנַת הַקָּמַת אַחֲזַת בֵּית תֵּל אָבִיב. בְּגֵן מִשְׁלֵב עַץ שְׁקָמִים עֲתִיק יָפָה וְתִמִּיר אֲשֶׁר כְּמוֹהוּ יֵשׁ בְּמִסְפֵּר מְקוֹמוֹת בֵּת"א כְּמוֹ בְּרוּחַ 'הַמֶּלֶךְ ג'וֹרְג', 'בְּקִבוּץ גְּלוּיּוֹת וּבַעוֹד מְקוֹמוֹת. לְצֵדוֹ שֶׁל בֵּית הַבִּימָה מְצוּי הַיֵּכֶל הַתְּרַבּוּת אֲשֶׁר לִפְנֵי הַקָּמָתוֹ הָיָה מִשְׁמַשׁ הַמִּגְרָשׁ לַנְּטִיעוֹת בֵּת"ו בְּשִׁבְט לִילָדֵי בְּתִי הַסֵּפֶר, וְגַם עֲבָדְכֶם הַנָּאֵמָן הַשְּׁתַּתֵּף בְּנְטִיעוֹת אֵלֶּה.

הַתְּאָטְרוֹן נוֹסֵד בְּרוֹסִיָּה וּבִשְׁנַת 1926 עָזַב אֶת בְּרִית הַמוֹעֲצוֹת לְאַרְצוֹת הַבְּרִית. הַנְּצִיב הָעֲלִיוֹן סָר אַרְתּוֹר וּוִקוֹפ חָבֵב אֶת דִּיזֵנְגוֹף וּבִשְׁנַת 1935 שָׂאֵל אֶת הַצִּיר רָאוּבֵן בֵּיצַד יוֹכֵל לַעֲשׂוֹת מִשְׁהוֹ בְּשִׁבִּיל דִּיזֵנְגוֹף שֶׁמְצָבוּ הַבְּרִיאוֹתֵי הָיָה בְּכִי רַע. רָאוּבֵן הִשִּׁיבוּ כִּי בִּנְיַת תְּאָטְרוֹן תַּעֲזֹר וְתִשְׁמַח אֶת דִּיזֵנְגוֹף מֵאַחַר וְהֵם מְצִיגִים בְּמִרְתֵּף מוֹגֵרְבִּי לַמִּירוֹת שֵׁשׁ מִגְרָשׁ לַבִּנְיַת תְּאָטְרוֹן אֵךְ בְּגִלָּל סַחֲבַת מִמִּשְׁלַתִּית טָרָם הַתְּקַבֵּל אֲשׁוֹר הַבְּנִיָּה, וּוִקוֹפ שֶׁהָיָה מַעְרִיץ שֶׁל רוֹבִינָא חָשֵׁב שְׂיוֹכֵל לְהִיטִיב בְּמִכָּה אַחַת לְשָׁנִים שְׂאוֹתָם אֶהֱב, דִּיזֵנְגוֹף וְרוֹבִינָא וְהַעֲנִינִים הַחֲלוּ לָזוּז.

אֶבֶן הַפִּנֶּה נוֹרְתָה בִּי 1935 – אֵךְ כְּרָגִיל בְּאַרְצֵנוּ אֲזַ נִמְשָׁכָה כְּעֶשֶׂר שָׁנִים אֲזַ, וְרַק בִּי 1946 – קָבַע הַתְּאָטְרוֹן אֶת מְקוֹמוֹ בְּמִקּוֹם שְׂאֵנוּ מִכִּירִים וְלָכֵן שְׁכַנְפֵּטֶר דִּיזֵנְגוֹף בִּי 1936 – לֹא זָכָה לַרְאוּת־לְרְאוּת אֶת הַבִּנְיָן. הַתְּאָטְרוֹן בְּמִרוּצַת הַשָּׁנִים הִצִּיג מֵאוֹת הַצָּגוֹת וּבִנְיָהֵם, הַדְּבִיק, הָאוֹצֵר, בְּעֶרְבוֹת הַנֶּגֶב, הָאֲדָמָה הַזֹּאת, וְאִם אֲרֻשָׁם רַק אֶת חֲלָקִים הַקָּטָן תִּגְמַר לִי הַדִּיו בְּמִדְפָּסָת.

שׁוֹחֲקֵי הַתְּאָטְרוֹן אֵף לָהֶם רְשִׁימָה אֲרָכָה וּמִכְבָּדָת, רוֹבִינָא, מִסְקִין, קֶלְצ'קִין, יוֹסֵף יָדִין, חֲנָה מִרוֹן, מִישָׁה אֲשֶׁרֹּב מְרֻדְכִי בֶן זָאב, שְׂרָגָא פְּרִידְמָן, בְּרִטוֹנוֹב פִּינְקֵל, צָבִי פְּרִידְלַנְד, שְׁלֹמָה בֶּר שְׁבִיט, שְׁמוּלִיק סָגֵל, וְהִרְבֵּה צְעִירִים שֶׁהִצְטָרְפוּ הַמִּשָּׁח הַשָּׁנִים

בית הקברות טרומפלדור

- עד 1903 נהגו לקבר את המתים ביפו. באותה תקופה פרצה מגפת הכולרה והשלשטונת העותומנים רצו כי את המתים יקברו מחוץ ליפו
- הרחק מהעיר על מנת לעצור את המגפה. אחר שטח בחולות שעליהם הוקמה בשנת 1909 אחזת בית שהפכה לתל אביב.
- נתקבלו התרים והרבנים קדשו את המקום וראשוני הנקברים במקום היו המתים מהמחלה.
- ישנם ספורים שמספרים כי על מנת לעצור את המגפה נשאו שני זוגות של יתומים על יד אחד מהקברים על מנת להביא בשורה חדשה להמשך החיים וראו זה פלא, המגפה נעצרה.
- בבית קברות קבורים רבים מהתנועה הציונית חללי המארעות, קברי אחים, מחנכים, סופרים, אומנים עתונאים, ראשי העיר וכמובן ממייסדי אחזת בית היא תל אביב.
- ביתי רויטל וחתני גרשם שחיים בפריס הגיעו לארץ לבקור ובקשו ממני לטיל אתם בתל אביב. היינו במקומות רבים והסברתי להם כמיטב יכולתי
- בית הקברות עצמו היה ממש ריק ולכן התחלנו לחפש.
- ראינו מאות קברים ושמות מכרים מצבות שרשום עליהם גלמוד, אלמוני פלוני. הצפיפות רבה ללא שבילי מעבר ולא אבוש להגיד כי לפעמים על מנת לעבר חברים ממש לעלות על קברים. פאשר כמעט התיאשנו, החלטנו לעשות סבוב
- נוסף והפעם בשבילים שאפשר לעבר בהם. פנינו שמאלה מהשער עברנו ליד קברו של אריק אינשטין הזמר והשחקן האהוב והגענו לחלקה בה קבורים ראשי העיר והנה לידם קברה של השושנה ועליו הפלגיות לזכר אחד משיריה הנפלאים.
- בתי וחתני בשקשי דבר אז עברית נעמדו לפני קברה ושרו את שירה הביתה הביתה, כנראה שהגעגועים לישראל מהגולה, היה הדבר שהביא אותם לכך

צריך לצלצל פעמיים ?
Il faut sonner deux fois

תופרת אני ותופרת
הים לא יחדל מלנהום
אני את פניך זוכרת
כאלו היה זה היום.

אח כמה צחקנו אי פעם
ראשי המתלתל כה הזהוב
היה לימים איזה טעם
של עץ תפוחים באביב.

אמרתי: "תבוא בין ערבים
אותי לטייל להזמין
כתבתי הגליל מספר שנים
קומה ראשונה מימין..."

צריך לצלצל פעמים,
צריך לחכות רגע קט,
ואז נפתחות הדלתים
ואז נפגשים במבט

צריך לצלצל פעמים
לבוא ולומר: "ערב טוב,
נכנסתי אליך בינתיים
כיון שעברתי ברחוב."

כלנו מכירים את השיר שושנה שושנה שושנה, אותו כתב חיים חפר ללחן
איטלקי

השיר ידוע בבצועם של יפה ירקוני שושנה דמארי ואחרים, אבל מי היא
אותה שושנה. ובכן ידידים יתכן כי השם שושנה הוא שם הצפון של אונית
מעפילים בשם סוזנה, שהצליחה להגיע לחופינו למרות הסגר הבריטי,
ושימו לב למלות השיר:

היה ים סוער התורן חרק, חרטום הספינה כמעט ונשחק, אך יוסקה על
כל הענין התגבר וזמר עליז הוא זמר, שושנה...
יתכן והשושנה שלנו היא אנית המעפילים, או אולי הזמרת שאף היא
שרה אותו הגברת דמארי.

בשיר של נתן אלתרמן אותו הלחין משה וילנסקי ושרה שושנה
דמארי, צריך לצלצל פעמים. צריך לחכות רגע קט, ואז
נפתחות הדלתים, ואז נפגשים במבט
נשאלת השאלה

למה צריך לצלצל פעמים ולמי? ובכן 2גרסאות נפוצות לסגיה זו והן:
הראשונה לפי מלות השיר והכתבת שבשיר מדבר על תופרת שגרה ברחוב
הגליל מספר 2 שעל פעמונה היה כתוב לצלצל פעמים, והגרסה השנייה
היא, בעבר, לאור המצב הכלכלי הקשה היו צריכים משפחות להשכיר
חדר אחד מביתם לדייר משנה (כמו בסרט עם השחקן יוסף שלום ז"ל,)
כאשר צלצלו פעם אחת הפונה היתה שצריכים את המשפחה ואם צלצלו
פעמים היו צריכים את דייר המשנה.

אמנון שלומן

שפת הים והטיר

- בשנות החמשים ליד שפת הים של תל אביב היו מקומות שנקראו "טיר".
- בדרך כלל היו באים לשם בטלנים ואנשים אשר חפשו מעט מתח ועניין לשגרת החיים. הורינו היו מזדהרים אותנו לבל נבקר מקום זה, כי יש בו פושטקים היו חנויות בשפת ימה של תל אביב ובהם משחקי מזל ועוד, (אצין כי היה גם מבנה מעץ על החוף ממשי לפני הטיר שמכר לרבים על המדרכה (השם טיר הגיע מהמלה הצרפתית tირer שפירושה לירות / לקלע / לפגוע / לצלף).
- בטיר הייתה מכונת תקליטים שאם שמתה בה מטבע של מאה פרוטות הייתה יכול לבחור שיר מתוך עשרה תקליטים, כמו רוק בבית הספר של אלביס, הנעימה של הנער קואי ריצ'רד הקטן וכו'. לחצת על כפתור, נדלקים אורות צבעוניים, התקליט יורד והמחט עליו וכל האנשים נהנים על חשבונה כי את (הווליום (החזק, יכול לשמע אפילו חרש. היו מכונות קליעה שנקראו ציד חיות בג'ונגל, בהם היית צריך לקלע בחית טרף או בעוף אשר דמותם מוארת על הלוח החשמל המואר, קלעת לדגמא בארזה הייתה שומע כאלו הארזה שואג את שאגתו האחרונה והארזה לגמרי מת

הרכבת

והפעם על הרכבת שיצאה לירושלים.

ראשית באשר לשם "רכבת" שבאה לנו מראשו הקודח של בן יהודה אשר חדש את המלה רכבת, כלומר שירת רכבים, כמו חמרת גמלת שהיו נהוגים לקרא לשירות. היום אנו רואים את רכבת ישראל שפרשה בנפים בקוים חדשים, אך ברשימתי זו אתיחס לחתוליה, באשר נסעה מיפו לירושלים נסיעה של שש שעות והחליפה את הכפרות העגלות והסוסים בהם נסעו טרם בניית המסלה

הראשון שבדק את האפשרות להניח פסי רכבת מיפו לירושלים כבר בשנת 1838 והיה משה מונטיפיורי, אך הוא זנח רעיון זה מפני שחשב שהיא תשרת מיסיונרים ועולי רגל נוצריים ולא את היהודים שמספרם היה קטן. יוזמות חדשות לסלילת פסי הרכבת העלו, ובזכיון זכו פרוטינגר ונבון. אך הם נקלעו להפסדים גדולים ומכרו את הזכיון לחברה צרפתית שהחלה בהנחת הפסים בשנת 1892 ונשמע שקשוק גלגלי הרכבת ושריקת הקטר והעשן עלו לחלל האויר והרכבת הראשונה צטורה בדגלי

האימפריה העותומנית מקשטות את הרכבת והארוץ. היום שחזר מתחם התחנה ביפו והפך להיות מקום בלוי וציון דרך לרכבת הישנה.

ובכן בואו נעזב את מתחם הרכבת ונתחיל בנסיעה, נעבר מתחת לגשר שלוש אשר נבנה לכבודו של הגביר על מנת שלא יתעייף בחציית הגיא בדרך לנפול, גשר זה אף הגבה עם התפתחות הרכבות והפסים על מנת שהרכבת תוכל לעבר תחתיו.

לידנו שכונת נוה צדק ולצדה ולהאלה השכונה הגרמנית שהוקמה בשנת 1903 ובה היו אז הקונסוליה הגרמנית ובית החרשת של הגרמני וגנר. נמשיך בערוץ הגיא) שהפך למקום חניה לרכבים (ובימים

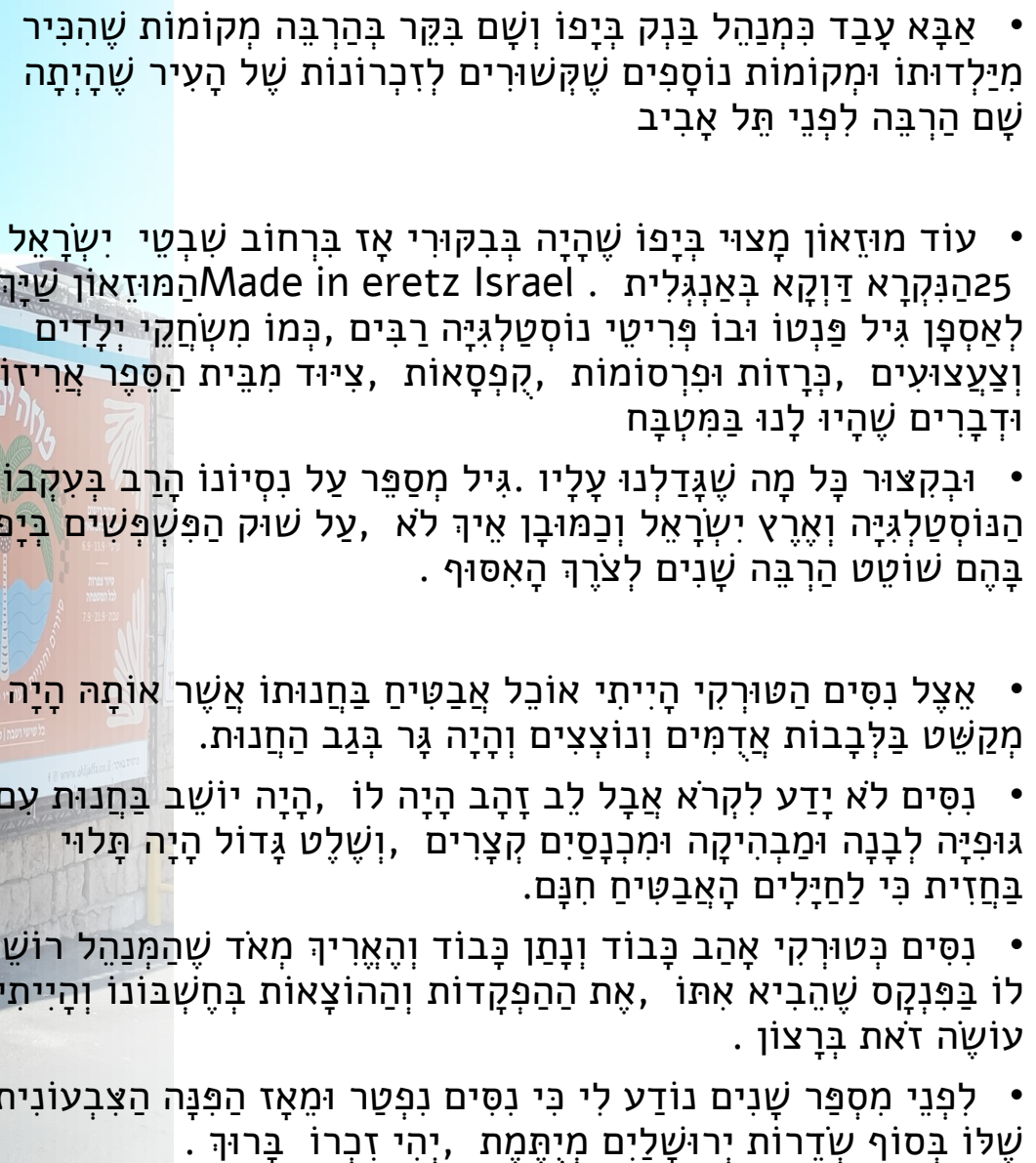
אלה עוסקים שם ברכבת הקלה, ונגיע לרחוב הרצל, לכבוד הרכבת העוברת, מורידים מחסום הרצל נסגר, והרכבת חולפת באשר פני הנוסעים מפנים לראות בתפארתה של הגימנסיה. ושוב חולפים רחוב ראשי, ובאלנבי ליד הדאר המרכזי.

עוד שריקה מהקטר עוד סלסול עשן, והנה הגענו לתחנה הראשונה והיא ברחוב הרכבת כמה מטרים מבנין המשטרה שהיה ונסגר. בתחנה זו עלו וירדו הנוסעים מתל אביב ואף היה בית המכס שם במבנה מנדטורי ששרידיו עדין שם.

גם אני עבדכם הנאמן כילד זכיתי לנסע מתחנה זו לירושלים. המעבר בין קרון לקרון גבל בסכנה, הייתם פותחים דלת עוברים על משטח ברזל מתנדנד וחורק פותחים את דלת הקרון הבא

הכל משקשק ורועש תחתכם וכך הלאה עד הקטר. אני הקטן בדרכם של ילדים ממש מצאתי לי ענין בהגעה לכיוון הקרון הראשון ששמש כמסעדה ושם היה מקום לשבת.

יפו

-
- אָבֶּא עֶבֶד בְּמִנְהֵל בִּנְק בִּיפוֹ וְשֵׁם בֶּקֶר בְּהֶרֶבָה מְקוֹמוֹת שְׁהַפִּיר מִיִּלְדוּתוֹ וּמְקוֹמוֹת נֹסְפִים שֶׁקְשׁוּרִים לְזַכְרוֹנוֹת שֶׁל הָעִיר שְׁהִיָּתָה שֵׁם הֶרֶבָה לִפְנֵי תֵּל אָבִיב
 - עוד מוזאון מצוי ביפו שְׁהִיָּה בְּבִקּוּרֵי אֶז בְּרוּחֹב שְׁבִטֵי יִשְׂרָאֵל 25הַנִּקְרָא דּוֹקָא בְּאַנְגְּלִית . Made in eretz Israelהַמוֹזֶאון שֶׁיֵּן לְאַסְפֵּן גִּיל פִּנְטוֹ וְבוֹ פְּרִיטִי נֹסְטֶלְגִיָּה רַבִּים, כְּמוֹ מִשְׁחָקֵי יִלְדִים וְצַעְצּוּעִים, בְּרָזוֹת וּפְרָסוֹמוֹת, קֶפְסָאוֹת, צִיּוֹד מִבֵּית הַסֵּפֶר אֲרִיזוֹ וְדִבְרִים שְׁהִיוּ לָנוּ בְּמִטְבַּח
 - וּבִקְצוֹר כָּל מָה שֶׁגִּדְּלָנוּ עָלָיו. גִּיל מִסְפֵּר עַל נִסְיוֹנוֹ הָרֵב בְּעִקְבוֹ הַנֹּסְטֶלְגִיָּה וְאַרְץ יִשְׂרָאֵל וְכַמוֹבֵן אִיךָ לֹא, עַל שׁוּק הַפִּשְׁפֻּשִׁים בֵּינָם שׁוֹטֵט הֶרֶבָה שָׁנִים לְצֶרֶךְ הָאִסוּף .
 - אֲצֵל נָסִים הַטּוּרְקִי הֵייתִי אוֹכֵל אֲבִטִּיחַ בַּחֲנוּתוֹ אֲשֶׁר אוֹתָה הִיָּה מְקֻשֵּׁט בְּלִבָּבוֹת אֲדָמִים וְנוֹצְצִים וְהִיָּה גֵר בְּגֵב הַחֲנוּת.
 - נָסִים לֹא יָדַע לִקְרֹא אֲבָל לֵב זָהָב הִיָּה לוֹ, הִיָּה יוֹשֵׁב בַּחֲנוּת עֵבֶר גּוֹפִיָּה לְבִנָּה וּמִבְּהִיקָה וּמִכְנָסִים קְצָרִים, וְשִׁלְט גָּדוֹל הִיָּה תְּלוּי בַּחֲזִית כִּי לַחֲיָלִים הָאֲבִטִּיחַ חָנָם.
 - נָסִים כְּטוּרְקִי אָהֵב כָּבוֹד וְנָתַן כָּבוֹד וְהָאֲרִיךְ מְאֹד שְׁהַמְנִיחַ רוֹשׁ לוֹ בַּפִּנְקֵס שְׁהֵבִיא אֹתוֹ, אֶת הַהִפְקָדוֹת וְהַהוֹצָאוֹת בְּחֻשְׁבוֹנוֹ וְהֵייתָ עוֹשֶׂה זֹאת בְּרָצוֹן .
 - לִפְנֵי מִסְפֵּר שָׁנִים נוֹדַע לִי כִי נָסִים נִפְטָר וּמֵאֵז הַפָּנָה הַצְּבָעוֹנִיָּה שְׁלוֹ בְּסוּף שְׁדֵרוֹת יְרוּשָׁלַיִם מֵיִתְמַת, יְהִי זָכְרוֹ בְּרוּךְ .

כן יש בתל אביב בתי כנסת, בתמונה בתי הכנסת באלנבי ובשוק לוינסקי
בתל אביב יש 550 בתי כנסת, ש"מעל ממחצית מהם פעילים יום-יום" להערכתו של הרב אליהו כאלף,
המופקד על הנושא מטעם הרבנות העירונית. בית הכנסת הגדול הוא עדיין בית הכנסת הגדול ביותר בעיר
100 שנים של בדידות: עלייתו ונפילתו של בית הכנסת הגדול בת"א - Xnet

רחוב ביאליק

נחל הירקון

אחד מהמקומות הרומנטיים שהיו לנו היה נחל הירקון, בעבר טרם הקמת פארק יהושע היה המקום מושק אליו זוגות צעירים בשל גדותיו האפלות שהפכו אותו בלילות, למשכנם של אהבות ורומנים מסעירים לאחר שסיימו את הבלוי בגלידת מונטנה אליה באו בוספות ולמברטות. עשרות שמות של בודדים וזוגות נרשמו על עצים וחרבות והשאירו את חותם לעדות, איציק אוהב את חגית, דבורה ושמואל זוג משמים, אהבת נצח של גידי וחנה, משה הייתי כאן, הכל עטור בלבבות וחצים אשר מלויים לפעמים בתאריך כתיבתם. לעתים היינו הולכים בשבת למסע רגלי מדרום תל אביב עד הירקון מגיעים לרחוב ירמיהו ובפנת קולנוע פאר פונים לנחל.

כילדים ונערים היו לנו 2 סבות להגיע, האחד קטיפת בוסים להכנת טיארות והסבה השניה שיט בסירת משוטים. ליד גדת הנחל בצד שמאל עמד לו בית קפה שהקלונסאות שלו טבלו בנחל אבל הוא היה שיק לגדולים, ואלו אנחנו עשינו דרכנו לצריפון בו היה מוכר הפרטיסים, שהיית צריך להשאיר אצלו ערבון דגמת שעון, תעודת זהות ועוד כל מיני דברים אישיים, על מנת שנהזיר את הסירה

*J'ai abandonné un pays, j'ai abandonné une langue,
j'ai abandonné un peuple.
J'ai abandonné une ville. J'ai abandonné des Perlemuter juifs.
J'ai abandonné leur langue.
J'ai abandonné mon père, j'ai abandonné ma mère,
j'ai abandonné mes frères et ma sœur.
Et je suis allé en terre de Palestine tel-avivienne
et j'ai adopté un hébreu tel-avivrien.*

Avot Yeshurun (de Kef Israel)

Yehiel Alter Perlmuter est né en 1903, un jour de Kippour, à Nezkhisch. En 1925, il quitte sa famille pour la Palestine. Toute sa famille (à l'exception d'un de ses frères) sera massacrée à Belzec. En 1948, suivant un appel de Ben Gourion, il hébraïse son nom et il devient Avot Yeshurun, *Les pères nous verront*. Quelques jours avant de mourir, il est lauréat du Prix d'Israël de poésie que sa fille Hilit refusera de recevoir. Il meurt à Tel Aviv le 22 février 1992.

Il écrit en hébreu, un hébreu où s'entend la Bible et l'argot, le yiddish et l'arabe.

Il a publié dix recueils de poèmes dont deux ont été traduits en français par Bee Formentelli qui a éprouvé pour Avot Yeshurun « cette « complicité de passion » sans laquelle, selon Yves Bonnefoy, il est inutile d'aborder la traduction de la poésie. »

Deux livres en français : [La faille syro-africaine](#), Actes Sud, 2006

[Trente jours](#), Editions de l'Eclat, 2016

הקיוסק הראשון בתל אביב

והפעם על הקיוסקים הישנים טרם פריצת הפצוציות, כמו המפץ הגדול. מקור השם קיוסק משייך לשפה הפרסית, והעבר משם לשפה התורכית, אשר מבנה בשפה זו הוא, ביתן פתוח, ואלינו הגיע גם מתורכית וגם מרוסית.

כמובן שלא נשכח את הגזוז חמוץ מתוק כאשר הסירופים שלהן היו בתוך צנצנות זכוכית גדולות שבתחתית ברזים, היו גם הצוף והסודה, אתהכוסות היו שוטפים במתקן שהשפריץ בלחצאת המים, את הופלים והשללה, את הביגלה והסוכריות מחליף צבעים, וכמובן את הליקר שפינו אותו בשמות שונים ואצלנו קראו לו סוס. והיו קיוסקים שבמקום עדף נתנו לה מחליף צבעים.

הקיוסק הראשון בתל אביב היה בשדרות רוטשילד פנת הרצל, תכנן על ידי ברסקי בשנת 1910 והיה עשוי מעץ, אך נהרס ושקם ב-2004 - בדומה לקודמו, אבל גדול וחדיש יותר. הקיוסק השני נפתח באלנבי, אבל הקיוסק השלישי בלילינבלום מול קולנוע עדן, נותר היחיד ששרד עדבמתכונתו הישנה.

קיוסק זה היה שייך ליהודה טרכטנגיל ונבנה בשנת 1921 והוא שמש את באי קולנוע עדן

המבנה מששה בעל גגון מחדד וגדלו 2 מטר על 2 מטר ובראשו מוט לכליאת ברקים, ומספרים כי הותקן לאחר שפרצה שרפה מפגיעת ברק. בשנות העשרים שמשו הקיוסקים כמקום מפגש שילתושבים, על מנת לשמע רכילות ושמועות, וזוגות אוהבים יצאו משם לחולות. בתחלה הרשו למכר אך ורק משקאות קרים אך לא חריפים, כמו גזוז חמוץ מתוק, צוף, סודה, וסוג של ברד. כמובן שכל דבר שיכל לגרם ללכלוך היה אסור בהחלט גרעינים לא הרשו למכר.

בית הפגודה

שלום חברים.

בית הפגודה אשר נבנה כבר בשנת 1924 וחזותו יפנית ומכאן שמו. מקומו של בית זה הוא בפנת הרחובות מונטיפיורי ונחמני. בבית זה הייתה המעלית הביתית הראשונה ואף הייתה בו הסקה מרכזית,

הבית נבנה עבור משפחת בלוק ע"י האדריכל אלכסנדר לוי והוא השפר לימים לנציגות הפולנית שישבה בו כמה שנים טובות.

בראש הבית ישנה שבשבת בדמות תרנגול אשר קשורה במסכת לישו אשר חזה כי בטרם הסתים הלילה וישמע קול התרנגול צפצפים יבגדו בו

מקום עבודתי היה ממש 2 בתיים מהפגודה ובהפסקת הצהריים הייתי נוהג לאכל את הסנדוויץ'ים בכפר הקטנה שמול בית הפגודה ונקראת הכפר ע"ש המלך הבלגי אלברט הראשון שנהרג בתאונת טפוס הרים, והיה ממכרי דיזינגוף בכפר יש עץ פיקוס אשר מצל עליה, ולשם היה מגיע גם לבה אליאב שהיה מלקוחותי וגר ברח' קרל נטר, איש צנוע וענו אשר מצאנו שפה משתפת.

לבה לאחר תקופה מסימת עזב את האזור וירד לנצנה. בסביבת הכפר היה בית מרקחת שאם זכרונני איני טועה הבעלים היה זינגר, ובפסאז' של בנין העצמאות היה קיוסק, עוד בכפר הייתה מסעדה מזרח ארופאית בה אכלו מאכלים אשר לא הייתי מרגל אליהם, וגם מכבסה אוטומטית הסביבה עצמה רוויה במשרדי עו"ד ואנשי בטוח.

עלום ד"ר אהרם טיורי

בתי קפה

והפעם על קפה רוול ברחוב דיזנגוף בו באו אנשים לראות ולהראות רוול מקדש הרכילות התל אביבית נוסד ב , 1948- ונשם בית הקפה נגזר משתי האותיות הראשונות של משפחתם של 2השותפים. מגוסטב רוזנברג נלקחו האותיות רו , ומשפּו קרל ולר נלקחו האותיות ול וביחד נוצר השם רול. בקפה רול הייתה שומעים היכן יערכו המסבות , קובעים רנדוו לערב יום ששי מתעדכנים מי הולך מי , ומי בגד במי , מראים את השמלה החדשה שתפרתו , את טבעת היהלומים המצנצנת על היד אשר הנחתו על השלחן שחם וחלילה אולי לא יראו. מעיפים את העינים למדרכה של דיזנגוף , שם עוברות החתיכות בהלוך אטי , על מנת שאף אחד לא יפסיד את הופעתו . וכו. 'בקפה הגישו עוגות למינם , גלידות בכוסות מגבהות , קפה ותה וכמוכן מילק שיק. בשעות הבקר ישבו נשים עם עגלות ילדים על בסאות הנירוסטה אשר בגבם היו מתוחים פסי יריעה מפלסטיק. תסרוקות הנשים הברגניות שהיו אז באפנה , מנפחות ומנחות על ראשן ככובעי פלדה אשר אפלו הרוח לא תזיז אחת מהם .

בימי ששי החל משעות הצהרים היו מגיעים בעלי הוספות הלמברטות והטילונים , עוצרים בשפת המדרכה מחליפים קריאות עם הבנות וקובעים פגישות להמשך הערב. היו כאלה שהיו מגיעים גם עם המכונית של אביהם ופוקדים את המבקר של הבנות שבקפה , שהיו יושבות ומחכות לבחורים .

בשנת 1970 ארע מקרה אשר פרסם בהרחבה בעתונות באשר בחורה צעירה ילדה תינקת בשרותים של רוול ונטשה את המקום. תינקת זו נצלה ועפ"י מיטב ידיעתי ברבות הימים החליפה את שמם לרוולית .

סוף דבר , בתחלת שנות השמונים סגר בית הקפה את שעריו לאחר ירידת קרנו עקב פתיחת בתי קפה רבים נוספים. עוד הוסיף , כי ליד רוול היו עוד שני בתי קפה מיתולוגיים בסית וקליפורניה שאף הם נסגרו

1969

• לענין הלידה בתי הבכורה, אוכל לספר כי לוייתי את אשתי פרמלה לבית החולים לפני הלידה והמתנתי שעות אך רויטל נשארה בפנים ולא רצתה לצאת

• היה זה ביום ששי ובשעות הלילה אמרו לי הרופאים תבוא מחר בשבת.

• הלכתי ברגל כמה קילומטרים הביתה ובבקר השכם ירדתי לבית החולים כי לא היה לנו טלפון בבית לטלפון אז חכו 7 שנים) על מנת לקבלו (על מנת לדעת מה קורה ואמי אשר גרה בסמוך אלינו ראתה אותי צועד ברחוב ושאלה לאן, השבתי

• לבית החולים לראות מה עם פרמלה, נולדה לה בת אמרה אבא היה שם בליילה מאחר.

•

תל אביב בין השמשות. דרישת שלום לשבת מאת אמנון שלומן

Tel Aviv entre soleils Par Amnon Shloman

ערב שבת, בין השמשות, קרני שמש אחרונות על תל אביב.
ההמלה והרעש שוכחים את אט, ואפילו הרמזור שבאור ירק, עומד לו נבון, כאשר אין מכונית חולפת על פניו.

בשוק אשה עדין מלקטת ירקות, כאשר שקית נילון מקמטת בידה ואוספת עגבניה סמוקה, אדמומית ומלפפון גזר ובצל עומדים בפנה, נבוכים.
פה ושם מתהלכים אנשים מאמינים אשר אצים אל בית הכנסת בבגדי שבת ובידם שקית עם סדור.

העיר אשר אף לפני שעה הייתה סואנת כאחזת תזזית, עוצרת בקצבה וממתינה לקבלת השבת.
לוקחת פסק זמן, תל אביב, המכנה עיר ללא הפסקה.
החנייות אשר כל היום הומות מאדם, דלתותיהם סגורות והבבות בחלונות הראווה מביטות בשעמום אל הרחוב.

אורות נאון צבעוניים נדלקים ומאירים בשלל צבעים, מרצדים ורצים ומכריזים את שמות בעליהן, מחכות ליום המחר בו יגיע האור והם יחזרו אל מנוחתם.

בפתח חנות, תמהוני תופס לו מקום לשנת הלילה, בגדיו בלויים ומתחת לראשו מנח צרורו, שהוא כל רכושו.

הנה עולים כמה נערים עם גלשנים תחת השכם מחוף הים וממהרים אף הם על אפניהם אל עבר ביתם.
את האפלולית שיוצרת על העיר מאירה קרן אור כחלה של נידת משטרה, העושה דרכה אל עבר הלא נודע.

השעות חולפות וכבמטה קסם נפתחים בתי קפה, פאבים ומועדונים, גדושים בצעירים יפים ומצחצחים וביניהם סובבת נערה צעירה ולפרנסתה מכרת
לחוגגים שושן אדם ושני צחור. הרחובות שוב חוזרים לתחיה, שדרות רוטשילד וסביבתו דיזנגוף, רחוב הארבעה, שבזי שמשנה פניה וליד העירייה, פלורנטין
ויפו מצטרפים ומחזירים את ההלה של העיר התוססת שאינה יודעת מנוח.

ורק חתול רחוב עומד בחשכה עם עינים נוצצות כאלו אומרות
איה תל אביב הקטנה הפכה לכרה ועיר ללא הפסקה, שקמה מתוך החולות.

Tel Aviv entre soleils (crépuscule) AMNON SHLOMAN

Samedi soir, crépuscule, derniers rayons de soleil sur Tel Aviv.

L'agitation et le bruit sont peu à peu oubliés, et même le feu de circulation, celui vert, le gêne, lorsqu'aucune voiture ne le dépasse.

Au marché, une femme est toujours en train de collecter des légumes, avec un sac en plastique froissé à la main ramassant une tomate rougissante et un concombre , une carotte et un oignon debout dans un coin, embarrassées

Ici et là des croyants courent vers la synagogue en vêtements de Shabbat et à la main un sac avec un siddur.

La ville qui, juste avant cela, s'animait comme une demeure endiablée, s'arrête à l'allocation et attend l'accueil du Shabbat.

Time Out, Tel Aviv, connue comme la ville sans pause.

Les magasins qui sont bondés de monde toute la journée, leurs portes sont fermées et les mannequins dans les vitrines ont l'air s'ennuyer regardant la rue.

Les lumières colorées de néons s'allument et brillent dans une multitude de couleurs, scintillent et courent et annoncent les noms de leurs propriétaires, attendant le jour d'après lorsque la lumière viendra et qu'ils retourneront à leur repos.

A l'entrée d'un magasin, un homme étrange trouve une place pour dormir pour la nuit, ses vêtements usés et sous sa tête repose son baluchon, qui contient tous ses biens.

Voici , les garçons avec des planches de surf sous les épaules arrivent de la plage et se dépêchent sur leur vélo en direction de la maison.

L'obscurité qui descend sur la ville est éclairée par un faisceau de lumière bleue provenant d'une voiture de police qui se déplace vers l'inconnu.

Les heures passent et comme par magie, les cafés, pubs et clubs s'ouvrent, pleins de jeunes gens beaux et bien soignés et parmi eux une jeune fille erre et gagne son-pain par la vente des roses, un rouge, la deuxième blanche.

Les rues reprennent vie, le boulevard Rothschild et ses alentours Dizengoff, la rue HaArbaa, Shabazi qui change son visage et à proximité de l'hôtel de ville, Florentine et Jaffa qui se rejoignent et ramènent l'aura de la ville vibrante qui ne se repose jamais.

Et seul un chat errant se tient dans le noir avec des yeux pétillants comme pour dire

Comment Tel Aviv est devenue un métropole si grand, une ville sans pause, surgissant des sables

- **תל אביב בין שמשות. הערב, תמונה מבית הוריי בגבעתיים**
Une photo depuis la maison de mes parents à
Givatayim. Tel aviv au crépuscule